

Planeringsunderlag

Vem gör vad? Och när?

Syftet med planeringsunderlaget är att underlätta samverkan mellan de olika personalkategorier som träffar och undervisar samma nyanlända elever i matematik. Det ska i sin tur bidra till att nyanlända elever ges bästa tänkbara möjligheter att lyckas i den svenska matematikundervisningen. Planeringsunderlaget ska vara ett levande dokument som ger struktur åt samarbetet. Klass- eller ämneslärare kan känna att de inte hinner stödja den nyanlända eleven på det sätt som de skulle vilja, samtidigt kan de uppleva att det inte finns tid för samarbete med studiehandledare, modersmåls lärare och lärare i svenska som andraspråk. En ytterligare problematik är att studiehandledare och modersmåls lärare ofta undervisar på flera skolor och dessutom ska hinna förflytta sig mellan dem under en och samma dag.

Samsyn och gemensamt ansvar

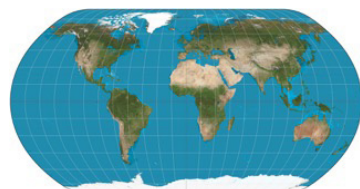
Skolinspektionen lyfter i *Utbildningen för nyanlända elever* tydligt fram behovet av samsyn och gemensamt ansvar för att dessa elever ska lyckas i den svenska skolan: "Fundamentet för att lyckas är, efter vad som framträder i granskningen, samsyn i förhållningssätt, att all personal på skolan tar ett gemensamt ansvar samt att lärarna har kunskap och kompetens som rör nyanlända elevers lärande". Skolverket identifierar i *Studiehandledning på modersmålet – att stödja kunskapsutvecklingen hos flerspråkiga elever* samverkan mellan studiehandledare och elevens lärare som en av de framgångsfaktorer som kännetecknar skolor som har kommit långt när det gäller effektiv studiehandledning. En tanke med planeringsunderlaget är att det ska bidra till goda rutiner och kontinuitet på skolan. Även om någon lärare byter tjänst ska samarbetet inte vara så personberoende att man alltid behöver börja på nytt vid ett personalbyte.

I den svenska studien "*Welcome to Sweden*": *Newly arrived students' experiences of pedagogical and social provision in introductory and regular classes* visade det sig att det inte alltid var ämnesinnehållet i sig som gjorde att nyanlända elever hade svårt att hänga med på ordinarie lektioner. Det var snarare bristen på förklaringar av svenska ord och begrepp. Textuppgifter i matematik bedömdes till exempel vara svåra. Eleverna tyckte att lärarna pratade för snabbt och inte alltid förklarade på ett enkelt sätt. Lärare förklarade ord och begrepp som var direkt kopplade till ämnet, så det var mer vardagliga svenska ord som t ex "teckna" och "uppskatta" som kunde ställa till bekymmer för de nyanlända eleverna på matematiklektionerna. Enligt samma studie visar internationell forskning att flerspråkiga elever lär sig allra bäst om de får använda alla sina språkliga resurser parallellt. Det kan innebära att eleven läser på ett språk och skriver på ett annat.

Rollfördelning

I planeringsunderlaget är den grundläggande idén att eleverna får specifikt stöd inför, under och/eller efter matematiklektionerna. På en del skolor träffar nyanlända elever flera olika personalkategorier, ibland kan en och samma person ha rollen som både studiehandledare och modersmåls lärare. Utifrån hur undervisningen av nyanlända elever organiseras lokalt får underlaget anpassas till aktuella förutsättningar. Det viktiga är att elever ges möjlighet att utveckla både sitt modersmål och sitt svenska språk i matematikundervisningen. Skolverket poängterar också i nämnda rapport betydelsen av att var och ens ansvar blir tydligt när flera personalkategorier ska samverka kring en elevs lärande. Planeringsunderlaget bygger på ett tänkt förslag på följande rollfördelning:

- ◇ *Studiehandledare/modersmåls lärare* stödjer eleven i
 - att utveckla förståelse för matematik och matematiska begrepp på sitt förstaspråk
 - att bli familjär med svenska nyckelbegrepp kopplat till aktuellt matematikinnehåll.

- ◇ *Lärare i svenska som andraspråk* stödjer eleven bland annat i att utveckla sitt svenska språk kopplat till matematikundervisningen genom att
 - eleven får hjälp att utöka sitt svenska ordförråd med tex vardagliga ord som används inom matematikundervisningen (beräkna, längd, bredd, höjd, enhet etc)
 - eleven uppmärksammas på att en del ord kan ha en speciell betydelse i matematik, men en annan i det vardagliga språket (volym, bråk, positiv, negativ etc)
 - eleven ges tillfälle att använda det svenska språket för att sätta ord på den matematik som hen redan behärskar (att på svenska beskriva hur man multiplicerar etc).

Vilken lärare som i praktiken tar ansvar för vad, får avgöras från situation till situation. Uppdelning mellan lärare ska vara till gagn för eleverna – den ska absolut inte begränsa eller hindra lärare att ta upp viktiga ord och begrepp i sitt rätta sammanhang tillsammans med eleverna.

Hur kan planeringsunderlaget användas?

- ◇ I planeringsunderlaget ska endast anteckningar som fyller en funktion för er i er verksamhet göras. Underlaget kan fritt förändras, rutor kan tas bort och andra kan läggas till. Det viktiga är att det fungerar för er som använder det med de nyanlända elever som ni träffar i den skola där ni arbetar. I exemplet är alla responsrutor ifyllda. I verkligheten kanske denna respons ges muntligt eller lämnas på en lapp i postfacket. Det väsentliga är inte *hur* responsen ges – men *att* den ges. Symbolen med pilar finns för att signalera att det handlar om ett ömsesidigt samarbete.
- ◇ I verkligheten är inte gränserna mellan olika lärarkategorier lika tydliga som i underlagets markerade rutor. Se det som ett förslag att utgå från och fördela huvudansvaret mellan olika uppgifter efter vad ni tycker är lämpligast.
- ◇ Underlaget kan användas antingen för en elev eller en elevgrupp. Avgör vad som är bäst för er.
- ◇ Det går att skriva direkt i pdf:en, maila till berörda lärare och spara underlagen på datorn. Ett alternativ är att skriva för hand i underlaget, kopiera, ge till berörda lärare och spara i pärm. Gör det som passar er bäst!
- ◇ Tidsperioden som gäller för underlaget kan variera, som en lektion, en serie av lektioner, en vecka eller ett arbetsområde.
- ◇ Ge förslag på hur planeringsunderlaget kan utvecklas! Maila dina förslag till elisabeth.rystedt@ncm.gu.se.

Referenser

- Nilsson, Jenny & Axelsson, Monica (2013). *"Welcome to Sweden": Newly arrived students' experiences of pedagogical and social provision in introductory and regular classes*. International Electronic Journal of Elementary Education, 2013, 6(1).
- Skolinspektionen (2014). *Utbildningen för nyanlända elever*. Stockholm: Skolinspektionen. Sök på titel + Skolinspektionen.
- Skolverket (2015). *Studiehandledning på modersmålet – att stödja kunskapsutvecklingen hos flerspråkiga elever*. www.skolverket.se/publikationer?id=3038